

Mezinárodní vztahy

1. seminář

JUDr. Bc. Radovan Malachta
podzim 2022

Organizační pokyny

Podmínky zápočtu

- účast a aktivní účast
 - 3 účasti musí být vyhodnoceny jako aktivní (příp. 2 jako vysoce nadstandardní)
 - absence 1 neomluvená, další musí být omluveny řádně v IS a bude za ně uloženo náhradní plnění
- vypracování prezentace a studijní opory ve dvojici
 - 15 minut prezentování na semináři + diskuse
 - opora pro spolužáky – cca 2 strany (ale...)
 - požadovaná kvalita
- hodnocení započteno (Z) – nezapočteno (N)
- nesplnění = psaní testu či jiné plnění dle domluvy

Úvodní kvíz k mezinárodním vztahům
aneb co bychom měli umět ze všeobecného
přehledu či zkrátka štěstí na tipování

The Kahoot! logo is centered on the page. It consists of the word "Kahoot!" in a white, bold, sans-serif font, set against a dark purple rectangular background. The background has a subtle geometric pattern of overlapping triangles in shades of purple.

Kahoot!

<https://kahoot.it/>

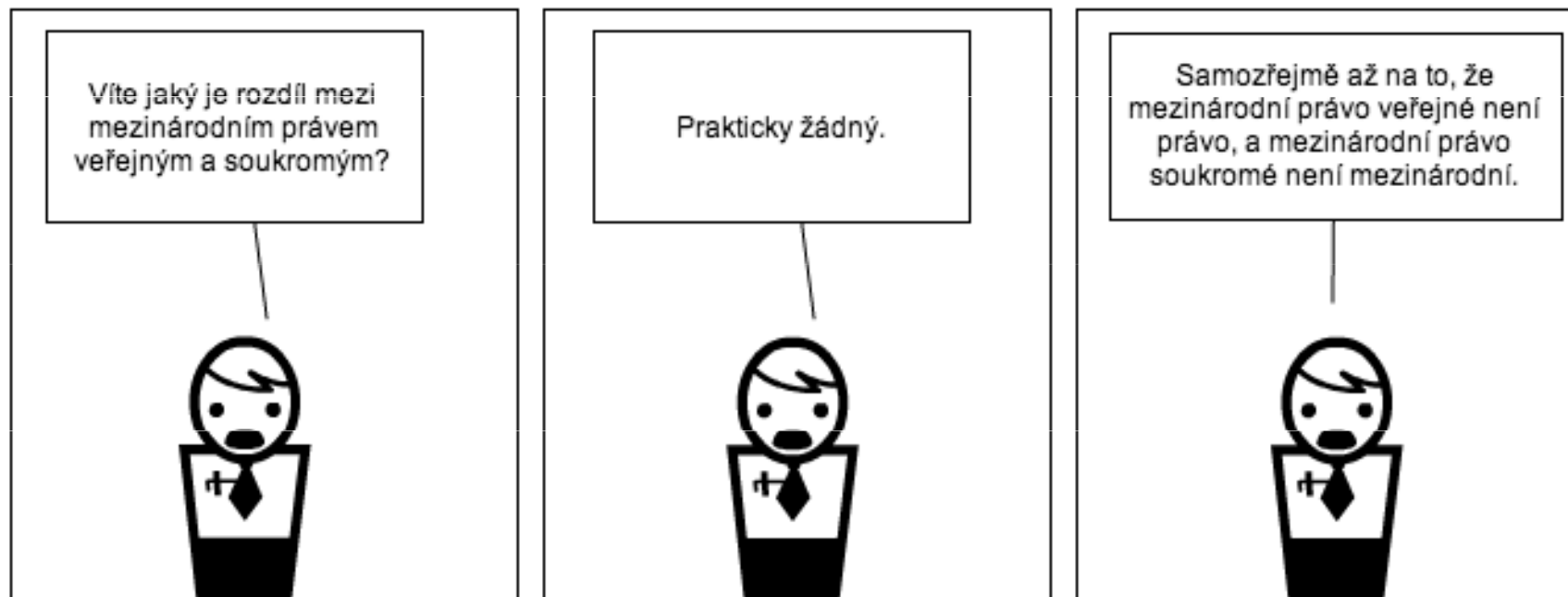
Témata prezentací

1. Organizace spojených národů – vznik, obecná charakteristika, činnost, orgány.
2. Rada bezpečnosti OSN – charakteristika, činnost, složení, závaznost jejich rozhodnutí.
3. Organizace OSN – skupina představí vybrané organizace v rámci OSN.
4. NATO – vznik, činnost, aktuální otázky a problémy spojené s rozšířením o další státy.
5. WTO – role, činnost, charakteristika základních dohod, řešení sporů.
6. OECD.
7. Rozdíly mezi G7, G8 a G20.
8. OBSE.
9. ASEAN.
10. Rada Evropy – role, činnost, ochrana lidských práv. Evropský soud pro lidská práva.

Mezinárodní vztahy. Mezinárodní právo.

Mezinárodní
právo veřejné

- mezinárodní vztahy jsou upraveny či na ně dopadá **mezinárodní právo** (= mezinárodní právo veřejné)
- zabývá se vztahy mezi státy navzájem, státy a mezinárodními organizacemi
- i tam, kde dodnes přetrvávají obyčeje, se hovoří o právu
- **základní prameny** mezinárodního práva:
 - MEZINÁRODNÍ SMLOUVA
 - MEZINÁRODNÍ OBYČEJ – často v dnešní době „vtělen“ do mezinárodní smlouvy

Generováno pomocí stripgenerator.com

<http://pravnicke-zkazky.tumblr.com/> | Právníké zkazky © 2014 Michal Tuláček

Vzpomeneme si z předmětu občan a právo?

Kam zařadíme mezinárodní smlouvy?

Subjekty mezinárodního práva

stát

mezinárodní organizace

jednotlivec?

Subjekty mezinárodního práva

- státy

- zásada svrchované rovnosti – všechny státy jsou si rovny

- mezinárodní organizace

- jen ty vládní (mezivládní) – založené mezinárodní smlouvou, členy jsou státy (vs. nevládní)

- jednotlivci

- výjimečně tam, kde jde o lidská práva

Terminologická poznámka

Mezinárodní organizace (EU, NATO, OSN, WTO, ...) má:

- a) smluvní státy
- b) členské státy

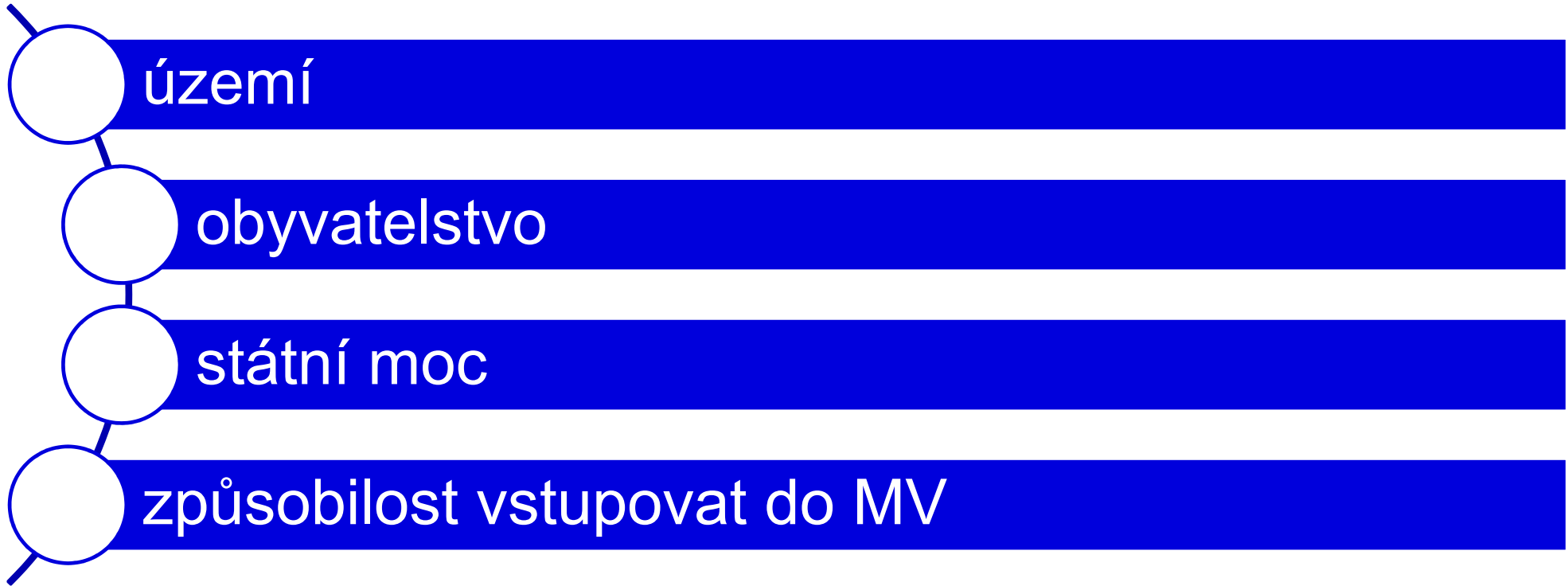
Mezinárodní smlouva má:

- a) smluvní státy
- b) členské státy

Stát v mezinárodních vztazích

Stát a jeho pojmové znaky

Území státu

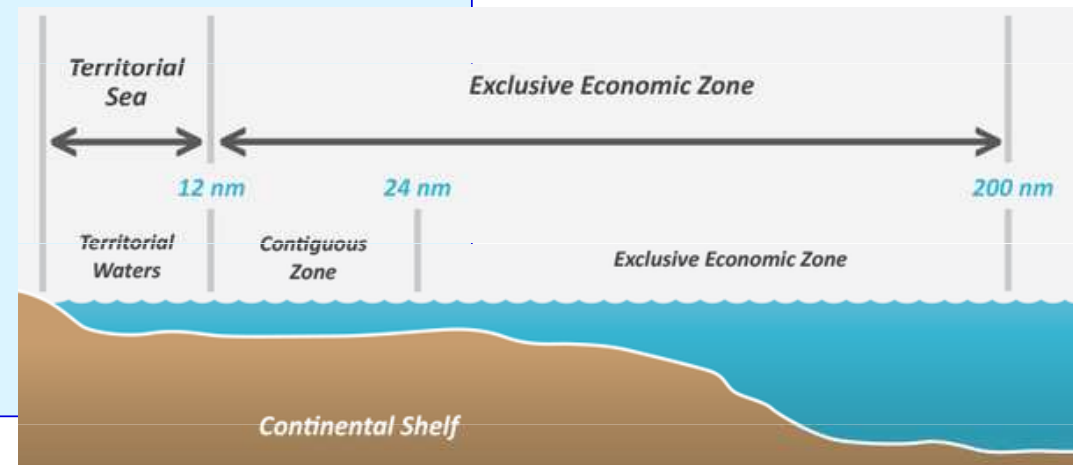
Ot. č. 1 sekce 1
*Do jaké výšky, resp.
do jaké hloubky?*

– trojrozměrný prostor

- povrch (pevnina vč. vnitřních vodních ploch)
- území pod povrchem (geologický podklad)
- území nad povrchem a pobřežním mořem (vzdušný prostor)

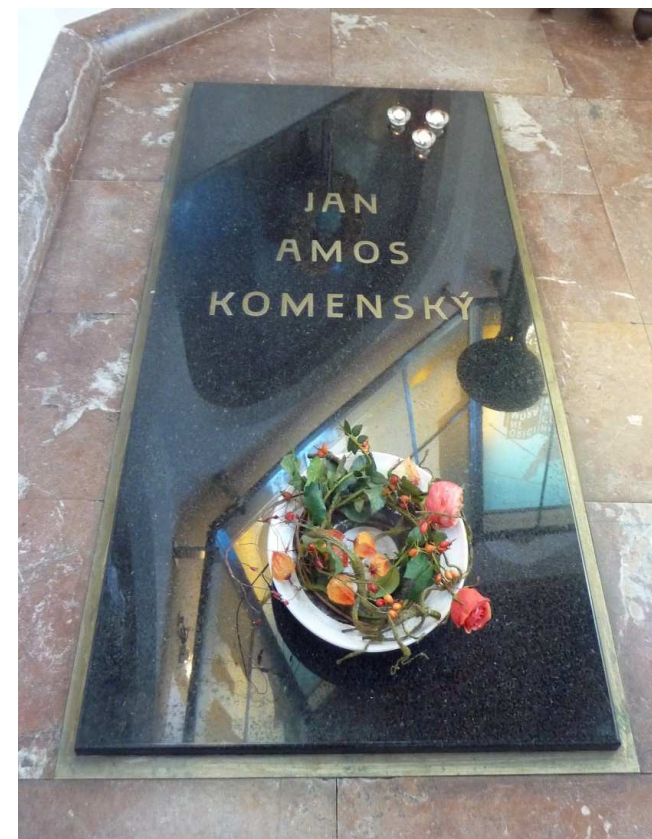
– moře

- pobřežní vody – st. území ano
- přílehlá zóna – státní území ne
- výlučná ekonomická zóna
- volné (otevřené) moře
- zvláštní pravidla pro souostroví

Zvláštnosti území státu

- enklávy
- poloenklávy
- lodě a letadla plující pod vlajkou ČR (registrace)
- diplomatické a konzulární mise
- zajímavosti

Přístavní území ČR Hamburk (ot. č. 2)

V přístavech hamburském a štětínském pronajme Německo státu československému na období 99 let prostory, které budou podřízeny obecnému řádu o svobodných pásmech a určeny pro přímý průvoz zboží pocházejícího z tohoto státu anebo určeného do něho (čl. 363 Versaillské smlouvy)

Zdroj: <https://www.rvccr.cz/pristavy-a-sluzby/pristavni-uzemi-cr-v-hamburku>

Státní hranice

- linie oddělující jeden suverénní stát od jiného státu či od volného moře
- demarkace – v terénu
- delimitace – na mapách

Ot. č. 3 sekce 1
*Kdy se v českých dějinách
měnily státní hranice?*

*Území České republiky tvoří
nedílný celek, jehož státní hranice
mohou být měněny jen ústavním
zákonem (čl. 11 Ústavy ČR)*

Vznik a zánik států

- rozdělení
- sloučení
- prvotní okupace
- akcese, akrescence
- cese, secese
- adjudikace
- anexe, okupace (právně nezajímavá)

Ot. č. 4 sekce 1

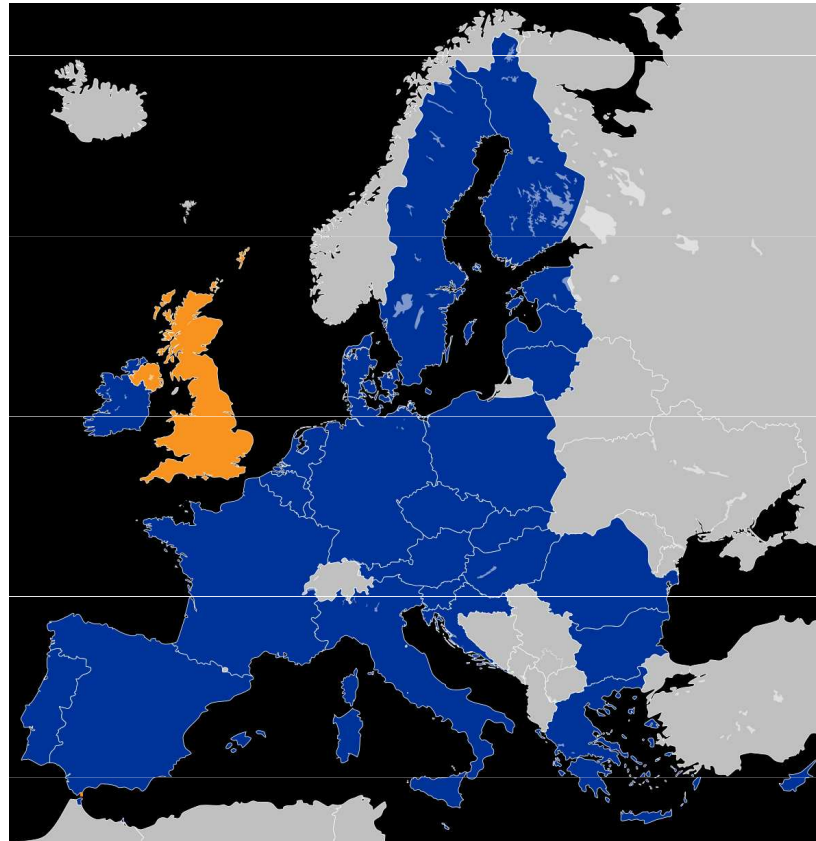
Jaké znáte způsoby vzniku (zániku) států?
Demonstrujte na českém území
v dějinách 20. století.

Další znaky státu

- **obyvatelstvo**
 - usazené, organizované
 - nezáleží na státním občanství či počtu národů
- **státní moc**
 - nezávislá na jiné moci
 - organizovaná veřejná moc
- **způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů**
 - otázka uznání/neuznání státu

Proč EU není stát?

- území ?
- obyvatelstvo ?
- státní moc ?
- MV ?

**447.7 million
inhabitants**

Uznání státu (otázka č. 5 ze sekce 1)

Pokud vznikne nový stát, je či není uznán dalšími státy. Uznání státu je však **politický akt, nikoliv akt právní**. Níže jsou uvedeny vybrané státy, které nejsou uznávané většinou států světa (= tedy ty, které uznává jen několik málo států světa). Zjistěte si, jak je to s uznáním či neuznáním těchto států (počet, zda uznává ČR či nikoliv). Znáte nějaké další příklady? Znamená to, že tyto státy nemohou uzavírat mezinárodní smlouvy, či vstupovat do mezinárodních organizací?

- Doněcko a Luhansko
- Podněstří
- Kosovo
- Taiwan
- Severní Kypr
- Izrael
- Liberland

Mezinárodní organizace

Mezinárodní organizace vs. EU

Mezinárodní organizace

- není nadřazena členským státům
- koordinační charakter
- státy jsou si rovny
- není jediný soud, který by sjednocoval výklad práva
- státy tvoří a vynucují právo

V čem spočívá ona nerovnost?

V čem spočívá ona nadřazenost?

EU

- je nadřazena členským státům
- subordinační charakter
- státy si nejsou rovny
- SD EU sjednocuje výklad práva
- EU má pravomoc přijímat právní úpravu v oblastech, ve kterých členské státy přenesly výkon pravomocí na EU

Prameny: mezinárodní právo vs. právo EU

Mezinárodní právo

- mezinárodní smlouva
- mezinárodní obyčej

Právo EU

- primární právo – mezinárodní smlouvy
- sekundární právo
 - nařízení
 - směrnice
 - rozhodnutí
 - doporučení a stanoviska

Otázka č. 2 sekce 2

Uveďte, pro kterou mezinárodní organizaci – „klasickou“, tj. mezivládní, nebo nadstátní (EU) – jsou typické následující znaky: (Pozn: některé mohou být společné pro oba typy mezinárodních organizací, jiné naopak nemusí být typické ani pro jednu kategorii)

- možnost většinového rozhodování na úrovni představitelů států
- vlastní, na členských státech nezávislé orgány
- existence orgánu, který je volený přímo občany
- vlastní legislativa upravující práva a povinnosti občanů
- přednostně použitelná legislativa (před vnitrostátním právem)
- efektivní nástroje vynucování práva a dodržování povinností
- možnost státu vystoupit z této mezinárodní organizace
- možnost států upravit fungování této mezinárodní organizace

Otázka č. 4 sekce 2

Jedno z dělení mezinárodních organizací je dělení na **mezinárodní organizace vládní a nevládní**. Vysvětlete rozdíl mezi vládní a nevládní organizací. Dále rozhodněte, zda se jedná o vládní či nevládní organizaci. U těch, které označíte jako nevládní, jednou větou uveďte, čím se zabývají. U vládních doplňte zkratku, pod kterou je organizace v České republice známá.

- Organizace spojených národů
- Mezinárodní červený kříž
- Amnesty International
- Severoatlantická aliance
- Světová obchodní organizace
- Greenpeace
- Světová zdravotnická organizace
- Organizace zemí vyvážející ropu
- Doktorři bez hranic
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Mezinárodní smlouva.

Mezinárodní smlouva (ot. č. 1, 2 ze sekce 3)

- *Je rozdíl mezi označením smlouva, úmluva, dohoda, pakt, charta, ujednání z hlediska práva? Platí to i pro deklaraci?*
- *Dvoustranná, mnohostranná mezinárodní smlouva?*
- *Uzavřená, polootevřená, otevřená smlouva?*

text smlouvy je **přijat** (text se nedá měnit) a **autentifikován** (správný, oficiální)

- neznamená právní závaznost

vyjádření souhlasu státu se smlouvou

- na jeho základě smlouva **vstupuje v platnost**
- podpis smlouvy, ratifikace, schválení, přístup

podpis smlouvy

- při sjednání na konferenci; později u deponitáře
- jen po omezenou dobu

ratifikace

- jednak ve smyslu, kdy prezident ratifikuje smlouvu (vystaví se ratifikační listina)
- jednak ve smyslu uložení ratifikační listiny u deponitáře (u mnohostranných smluv); výměna ratifikačních listin (u dvoustranných smluv)

přístup

- u otevřených MS – stát, který ji nepodepsal, může přistoupit
- přístup má stejné účinky jako podpis s ratifikací

vstup v platnost

- musí být splněny podmínky pro konkrétní stát
- objektivní – platnost MS sama o sobě / subjektivní – platnost pro konkrétní stát

vyhlášení mezinárodní smlouvy

PROCES VZNIKU MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

Podpis – ratifikace – přijetí – schválení???

Článek 91 Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

- (1) Tato Úmluva může být **podepsána** na závěrečném zasedání Konference Organizace spojených národů o Úmluvě upravující smlouvy o mezinárodní koupi zboží nebo všemi státy do 30. září 1981 v ústředí Organizace spojených národů v New Yorku.
- (2) Tato Úmluva **podléhá ratifikaci, přijetí** nebo **schválení** signatárních států.
- (3) K Úmluvě mohou přistoupit všechny státy, které nejsou signatárními státy, a to ode dne, kdy ji lze podepsat.
- (4) **Listiny o ratifikaci, přijetí, schválení** nebo **přístupu** budou uloženy u generálního tajemníka Organizace spojených národů.

Smlouvy – Ústava ČR

prezidentské

vládní

resortní

Článek 49 Ústavy

K ratifikaci mezinárodních smluv

- a) upravujících práva a povinnosti osob,
- b) spojeneckých, mírových a jiných politických,
- c) z nichž vzniká členství České republiky v mezinárodní organizaci,
- d) hospodářských, jež jsou všeobecné povahy,
- e) o dalších věcech, jejichž úprava je vyhrazena zákonu,
je třeba souhlasu obou komor Parlamentu.

- tyto smlouvy jsou **prezidentské**
- je zde souhlas obou komor Parlamentu, ale prezident dává konečný souhlas se smlouvou
- kromě čl. 49 ty mezinárodní smlouvy, které si prezident vyhradil

Vnitrostátní aplikace mezinárodních smluv

Proč to vůbec řešíme?

- jednatlivec (osoby) nejsou subjekty mezinárodního práva
- přesto mezinárodní smlouvy mohou stanovovat práva a povinnosti přímo jednotlivcům – musí být vnitrostátně aplikována

Článek 10 Ústavy

Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž **ratifikaci dal Parlament souhlas** a jimiž je Česká republika **vázána**, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

- odkazovací klauzule v Ústavě v ČR – uvádí mezinárodní smlouvy do vnitrostátního práva
- není potřeba žádný další vnitrostátní prováděcí akt – self-executing smlouvy

Mezinárodní smlouvy – článek 10

- „*stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“
- jedná se o **aplikační** přednost (nikoliv systémová, mezinárodní smlouvy stojí mimo onu hierarchickou tabulku právního systému/řádu ČR)
- mezinárodní smlouva je normou mezinárodního práva (proto je problematické spojení „jsou součástí právního řádu“)
- vnitrostátní právo zůstává platné, ale neaplikuje se

Závaznost smlouvy

- nutno odlišit závaznost od platnosti
- vnitrostátně závazné = vyhlášené = publikované ve Sbírce mezinárodních smluv

Zákon o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv – OD 1.1.2024

MUNI
LAW

DĚKUJI

malachta@mail.muni.cz